

PATVIRTINTA
Šiaulių rajono savivaldybės tarybos
2021 m. sausio 26 d. sprendimu Nr. T-2

ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS 2019 METŲ ATASKAITA

Kuršėnai, 2020

TURINYS

ĮVADAS	3
I SKYRIUS. BENDROJI DALIS	4
1. 1. DEMOGRAFINĖ IR SOCIOEKONOMINĖ BŪKLĖ	4
1. 2. PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“)	6
1. 3. ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS ...9	9
II SKYRIUS. SPECIALIOJI DALIS	11
2. 1. SUSIŽALIJIMAI DĖL NUKRITIMŲ 65+ METŲ AMŽIAUS GRUPĖJE	11
2. 2. KŪDIKIŲ ŽINDYMAS IKI 6 MĖN. AMŽIAUS	13
2. 3. PAAUGLIŲ (15–17 M.) GIMDYMAI	14
2. 4. TRANSPORTO ĮVYKIUOSE PATIRTOS TRAUMOS	16
APIBENDRINIMAS	19
REKOMENDACIJOS	20

ĮVADAS

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, tvarkyti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą charakterizuojančius rodiklius. Remiantis išsamia informacija apie savivaldybės bendruomenės sveikatos būklę, sveikatos rizikos veiksnius būtų galima planuoti ir įgyvendinti savivaldybės visuomenės sveikatos gerinimo priemones, taip pat vykdyti visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų sklaidą. Pagal turimus rodiklius galima tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškųjų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

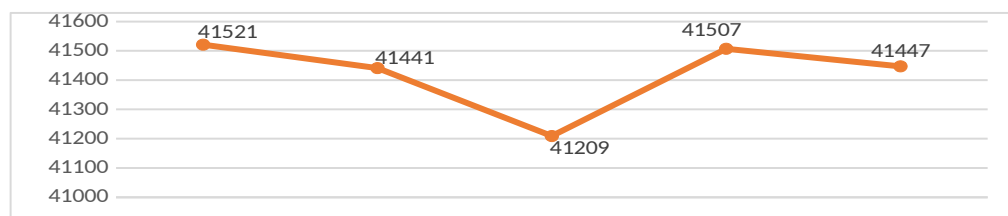
Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis), pasirinktos 3 pagrindinio rodiklių sąrašo reikšmės, kurių rodiklis ar pokyčio kryptis yra prasčiausia, palyginti su kitomis savivaldybės profilio reikšmėmis. Sudarytas Šiaulių rajono savivaldybės probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašas. Šiose srityse atlikta atrinktų rodiklių išsami analizė ir vertinimas, pateiktos rekomendacijos.

Šiaulių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2019 metų ataskaitoje pateikti statistiniai duomenys buvo renkami pagal 2020 metų duomenų šaltinių teikiamą informaciją: gyventojų mirtingumas, gimstamumas, sergamumas neinfekcinėmis ir infekcinėmis ligomis, traumų skaičius ir pan. Dauguma sveikatos rodiklių buvo gauti iš centralizuotai teikiamų duomenų šaltinių: Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu, Higienos instituto Sveikatos informacinio centro leidinių ir kompiuterinių duomenų bazių bei visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos (sveikstat.hi.lt). Taip pat rengiant ataskaitą vadovautasi Higienos instituto Sveikatos informacijos centro parengtu leidiniu „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m.“.

I SKYRIUS. BENDROJI DALIS

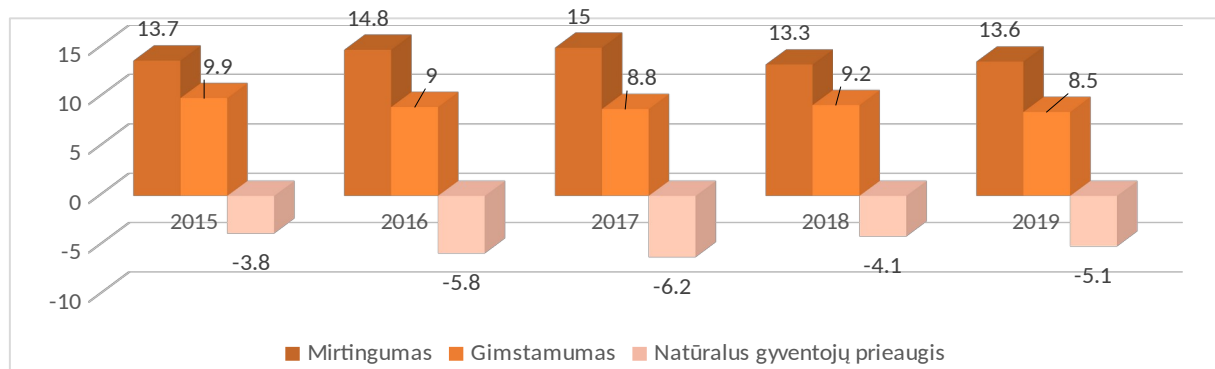
1. 1. DEMOGRAFINĖ IR SOCIOEKONOMINĖ BŪKLĖ

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2020 m. pradžioje Šiaulių rajone gyveno 41 447 žmonės (20 019 vyrų ir 21 428 moterų), tai sudarė 1,48 proc. Lietuvos populiacijos. Šiaulių rajone 1 000 vyrų teko 1 070 moterų, t. y. moterų gyveno 1,07 karto daugiau nei vyrų. Per pastaruosius penkerius metus Šiaulių rajone gyventojų skaičius sumažėjo 0,18 proc. 2019-2020 m. gyventojų skaičius Šiaulių rajone sumažėjo 0,14 proc. (žr. 1 pav.).

1 pav. Gyventojų skaičius Šiaulių rajone 2016 – 2020 m. pradžioje (abs. sk.), šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas

Per 5 metus gimstamumas Šiaulių rajone sumažėjo apie 14,6 proc. Lyginant su 2018 m. duomenimis, 2019 m. Šiaulių rajone gimstamumas sumažėjo apie 8 proc., gimė 30 kūdikių mažiau (2018 m. – 382 kūdikiai, 2019 m. – 352 kūdikiai). 2019 m. gimė tiek pat berniukų kiek ir mergaičių (176 vyr. giminės ir 176 mot. giminės). 2019 m. gimstamumas buvo mažiausias per 5 metus (žr. 2 pav.).

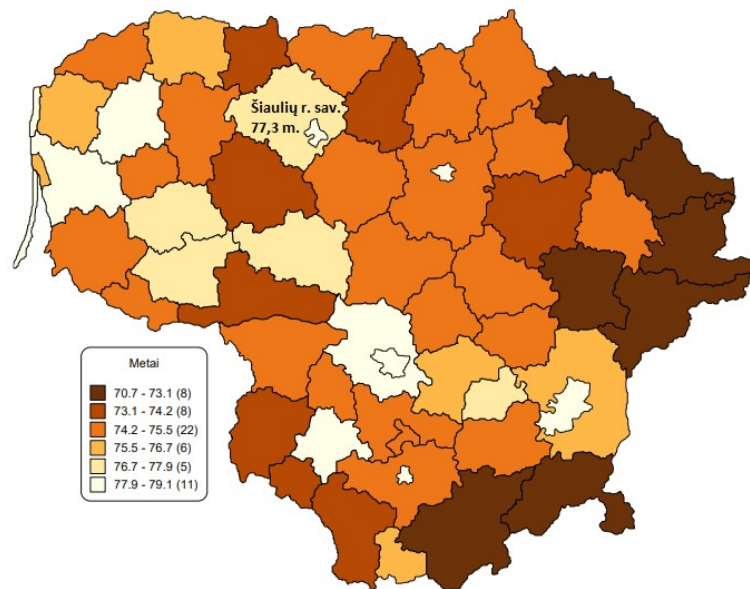

2 pav. Natūrali gyventojų kaita Šiaulių rajone 2015 – 2019 m. (1 000 gyv.), šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas

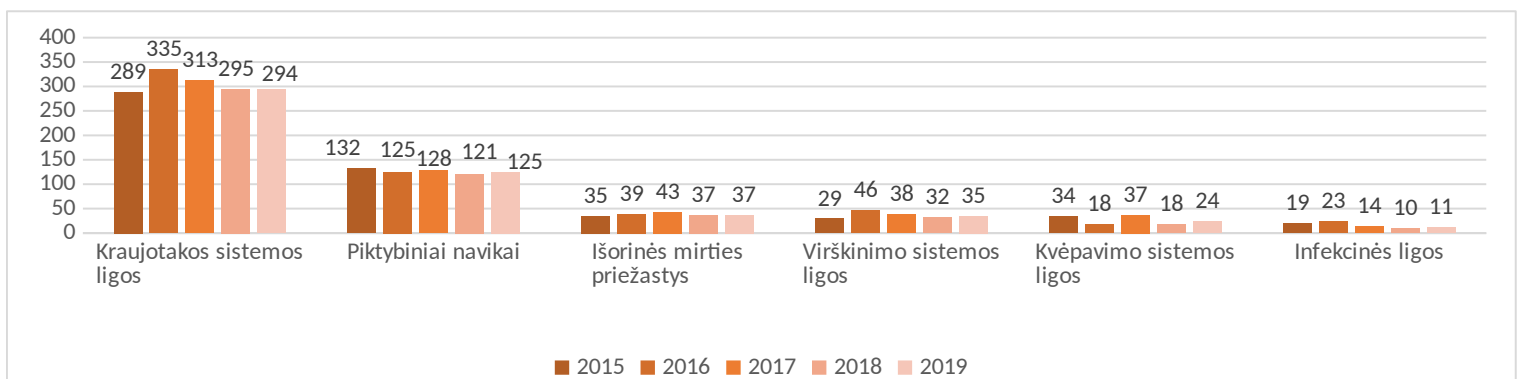
Per 5 metus mirtingumas Šiaulių rajone sumažėjo apie 1,2 proc. 2019 m. mirė 563 asmenys (263 vyrai ir 300 moterų), tai yra 12 asmenų daugiau nei 2018 m. (mirė 551 asmuo). Lyginant su 2018 m. duomenimis, 2019 m. mirtingumas Šiaulių rajone padidėjo apie 2,2 proc. Per 5 metus mažiausias mirtingumas Šiaulių rajone buvo 2018 m. (žr. 2 pav.).

Natūralus gyventojų prieaugis Šiaulių rajone 5 metų laikotarpiu vis dar lieka neigiamas. 5 metų laikotarpiu šis rodiklis buvo didžiausias 2015 m. – 3,8 atvejų 1000-čiui gyventojų, mažiausias buvo 2017 m. – 6,2 atvejų 1000-čiui gyventojų (žr. 2 pav.).

Vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės (metais) skirtumai tarp savivaldybių yra nedideli. Lyginant su Lietuvos vidurkiu, 2019 m. Šiaulių rajono gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė yra 0,8 metų ilgesnė už Lietuvos vidurkį (Lietuvos – 76,5 m., Šiaulių rajonas – 77,3 m.). Lyginant su kitomis savivaldybėmis, Šiaulių rajono gyventojų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė nuo ilgiausios gyvenimo trukmės (Kauno rajono savivaldybė – 79,1 m.) 1,8 metais, o nuo trumpiausios (Švenčionių rajono savivaldybė – 70,7 m.) 7 metais. (žr. 3 pav.).

3 pav. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2019 m., šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras, Lietuvos Sveikatos rodiklių duomenų bazė

4 pav. Pagrindinės mirties priežastys Šiaulių rajono savivaldybėje 2015–2019 m. (abs. sk.), šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras, Lietuvos Sveikatos rodiklių duomenų bazė

2019 m. Šiaulių rajono savivaldybėje mirė 12 žmonių daugiau nei 2018 m. (2019 m. – 563, 2018 m. – 551). Pagrindinėmis mirties priežastimis išlieka kraujotakos sistemos ligos, kurios 2019 m.

Šiaulių rajone nusinešė 294 gyvybes, tai yra 0,4 proc. mažiau nei 2018 m. ir net 12 proc. mažiau nei 2016 m. Mirčių dėl piktybinių navikų užfiksuota 3,3 proc. daugiau nei 2018 m. Šiaulių rajone 2019 m. pastebimas net 33 proc. mirčių dėl kvėpavimo sistemos ligų padidėjimas, palyginus su 2018 m. (2019 m. – 24, 2018 m. – 18) (žr. 4 pav.). 2019 m. 10 asmenų mirė nuo pneumonijos (J18), 10 asmenų mirė nuo kitos lėtinės obstrukcinės plaučių ligos (J44), 2 asmenys mirė nuo astmos (J45), po 1 asmenį mirė nuo bakterijų sukeltos pneumonijos (J15) ir bronchektazės (J47).

1. 2. PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“)

Ataskaitoje pateikiami ir aprašomi 2019 m. visuomenės sveikatos būklę atspindintys duomenys Šiaulių rajono savivaldybėje lyginant su praėjusių metų rodikliais bei Lietuvos vidurkiu. Pateikti rodikliai (iš Valstybės perduotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos pagrindinių rodiklių sąrašo) atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos (toliau – LSP) tikslai bei jų uždaviniai.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių intervencijų / priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis), pasirinktos 3 pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmės, kurių rodiklio ar pokyčio kryptis yra prasčiausia, palyginti su kitomis savivaldybės profilio reikšmėmis (raudonos spalvos pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmės). Sudarytas Šiaulių rajono probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašas. Šiose srityse atlikta atrinktų rodiklių detali analizė ir vertinimas. Parengtos rekomendacijos.

Vadovaujantis šviesoforo principu, savivaldybės suskirstytos į grupes:

- rodiklis, kuris atspindi geriausią situaciją, yra priskiriamas prie savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei ir žymimas žalia spalva;
- rodiklis, kuris atspindi prastą situaciją, yra priskiriamas prie savivaldybių su prastais rodikliais grupei ir žymimas raudona spalva;
- geltona spalva žymimas rodiklis, kuris interpretuoja Lietuvos rodiklį.

1 lentelė. Šiaulių rajono savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis, 2019.

Rodiklis	Savivaldybės reikšmės		Lietuvos reikšmės		
	Rodiklis	Santykis: savivaldybė /Lietuva	Rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė
Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai					
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	77,3	1,01	76,5	70,7	79,1
Išvengiamas mirtingumas (proc.)	36,8	1,16	31,8	24,3	39,7
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį					
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą					
Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų	16,9	0,72	23,5	0,0	97,8
Standartizuotas mirtingumas nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.	18,2	0,79	23,0	0,0	119,4

Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyv.	21,7	0,60	36,2	3,0	121,4
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 gyv.	37,4	0,55	68,2	35,2	273,0
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos (proc.)	2,7	1,42	1,9	0,3	6,4
Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.	-1,4	-1,4	0,0	-34,8	28,4
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu					
Mirtingumas nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	89,2	1,04	85,7	28,6	195,5
Standartizuotas mirtingumas nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	88,6	1,06	83,6	20,9	215,7
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius 1000 gyv.	194,5	1,33	146,6	42,0	350,4
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyv.	33,1	1,43	23,0	2,0	82,0
Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (tik nauji)	28,9	0,92	31,3	0,0	79,6
Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (nauji+recidyvai)	48,2	1,34	36,0	0,0	100,9
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką					
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą					
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.	0,8	0,82	1,0	0,0	2,9
Susižalojimai dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.	168,5	1,16	145,7	92,6	197,2
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.	92,6	1,50	61,6	42,2	146,4
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyv.	58,6	0,8	72,0	0,0	118,7
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį					
Mirtingumas nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	7,2	1,48	4,9	0,0	24,2
Standartizuotas mirtingumas nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	7,3	1,52	4,8	0,0	25,2
Standartizuotas mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	25,3	1,66	15,2	0,0	123,5
Mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	26,5	1,72	15,5	0,0	73,3
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių					
Mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	7,2	0,94	7,7	0,0	48,5
Standartizuotas mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	6,6	0,87	7,6	0,0	58,9
Pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	2,4	1,07	2,3	0,0	13,5
Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) skaičius 100 000 gyv.	115,7	1,73	66,7	26,1	120,3
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą					
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	219,2	0,23	969,6	61,0	34386,4

Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)	50,2	Nėra duomenų	83,1	Nėra duomenų	Nėra duomenų
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)	46,6	Nėra duomenų	76,5	Nėra duomenų	Nėra duomenų
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą					
3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą					
Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu (F11, F12, F14, F15, F16, F19, X41, X42, X61, X62, Y11, Y12) 100 000 gyv.	4,8	1,66	2,9	0,0	12,6
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu (F11, F12, F14, F15, F16, F19, X41, X42, X61, X62, Y11, Y12) 100 000 gyv.	4,8	1,60	3,0	0,0	16,2
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (E24.4, F10, G31.2, G40.5, G62.1, G72.1, I42.6, K29.2, K70, K85.2, K86.0, P04.3, X45, X65, Y15), 100 000 gyv.	16,9	0,88	19,1	0,0	79,5
Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (E24.4, F10, G31.2, G40.5, G62.1, G72.1, I42.6, K29.2, K70, K85.2, K86.0, P04.3, X45, X65, Y15), 100 000 gyv.	14,5	0,78	18,5	0,0	71,4
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 100 000 gyv.	41,0	0,55	74,1	0,0	350,0
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais.	205,3	1,03	199,2	70,1	395,0
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	233,0	1,36	171,3	49,9	374,3
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius					
Kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	20,5	0,54	37,8	1,4	62,1
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius					
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais					
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.	21,6	0,69	31,4	15,5	56,8
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyv.	5,5	0,79	7,0	3,4	10,5
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą					
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	3,5	1,74	2,0	1,6	6,0
Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyv.	3,1	0,43	7,2	2,5	13,5
Apsilankymų pas gydytojus skaičius 1 gyv.	8,4	0,88	9,5	6,6	11,8
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (nauji atvejai)	0,0	0,00	3,3	0,0	13,1
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (visi)	4,8	0,85	5,7	0,0	14,5
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis B20-B22, B23 (B23.0-B23.2, B23.8), B24, Z21, A50 (A50.0-A50.7, A50.9), A51-A53, A54 (A54.0-A54.6, A54.8, A54.9), A56 (A56.0-A56.4, A56.8) 10 000 gyventojų	0,7	0,35	2,0	0,0	4,9

4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą					
Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	0,0	0,00	3,3	0,0	16,7
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys (proc.)	96,9	1,04	92,7	87,7	99,3
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina), poliomielito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos skiepavimo apimtys (3 dozės) (proc.)	94,8	1,03	92,1	86,5	100,0
Tikslinės populiacijos (6-14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje (proc.)	15,3	1,02	15,0	1,6	57,0
Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	19,3	0,96	20,0	9,5	30,9
Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyv.	8,3	2,13	3,9	0,0	14,0
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę					
Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	708,8	0,95	748,0	400,9	1466,6
Standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	684,5	0,93	733,0	575,7	1467,1
Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	301,4	1,05	287,8	199,4	439,9
Standartizuotas mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	280,0	1,02	273,5	210,0	366,2
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv	212,2	1,20	176,1	28,6	568,2
Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv	213,9	1,24	172,4	48,1	455,9
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	67,5	1,10	61,2	29,4	106,8
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje	48,6	0,92	52,9	18,4	73,2
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	51,1	0,91	56,4	31,3	78,8
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	53,7	0,95	56,3	32,3	69,4
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi ŠKL programoje	50,3	1,04	48,2	28,2	66,3

1. 3. ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

Iš 1 lentelėje „Šiaulių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“ pateiktų PRS rodiklių reikšmių Šiaulių rajono savivaldybėje palyginimo su atitinkamu Lietuvos vidurkiu rodikliu matyti, kad 2019 m.:

- Rodiklis „Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų“ yra atitinkamai 28,1/21 proc. mažesnis už Lietuvos rodiklį.

- Rodiklis „Bandytųjų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyv.“ 40,1 proc. mažesnis už Lietuvos rodiklį.
- Rodiklis „Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 gyv.“ 45,2 proc. mažesnis už Lietuvos rodiklį.
- Rodiklis „Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.“ 31,2 proc. mažesnis už Lietuvos rodiklį.
- Rodiklis „Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyv.“ 21,4 proc. mažesnis už Lietuvos rodiklį.
- Rodiklis „Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius“ 75 proc. didesnis už Lietuvos rodiklį.
- Rodiklis „Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (nauji atvejai)“ 100 proc. mažesnis už Lietuvos rodiklį, t. y. Šiaulių rajone 2019 m. nebuvo užfiksuota sergančiųjų vaistams atsparia tuberkulioze.
- Rodiklis „Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių“ 100 proc. mažesnis už Lietuvos rodiklį, t. y. 2019 m. Šiaulių rajone nebuvo užfiksuota kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirčių.
- Rodiklis „2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys (proc.)“ 4,5 proc. didesnis už Lietuvos rodiklį.

Vienualikis Šiaulių rajono savivaldybės 2019 m. rodiklių reikšmių patenka į prasčiausių savivaldybių kvintilijų grupę (raudonoji zona):

- Rodiklis „Išvengiamas mirtingumas (proc.)“ yra 1,16 karto didesnis už Lietuvos rodiklį.
- Rodiklis „Susižalojimai dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.“ yra 1,16 karto didesnis nei Lietuvos rodiklis.
- Rodiklis „Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.“ yra 1,5 karto didesnis už Lietuvos rodiklį.
- Rodiklis „Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.“ yra atitinkamai 1,72/1,66 karto didesnis už Lietuvos rodiklį.
- Rodiklis „Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) skaičius 100 000 gyv.“ 1,73 karto didesnis už Lietuvos rodiklį.
- Rodiklis „Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu (F11, F12, F14, F15, F16, F19, X41, X42, X61, X62, Y11, Y12) 100 000 gyv.“ yra atitinkamai 1,6/1,66 karto didesnis už Lietuvos rodiklį.
- Rodiklis „Kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)“ yra 0,54 karto mažesnis už Lietuvos rodiklį.
- Rodiklis „Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyv.“ yra 0,43 karto mažesnis už Lietuvos rodiklį.
- Rodiklis „Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyv.“ yra 2,13 karto didesnis už Lietuvos rodiklį.

Kiti lentelės rodikliai patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilijų grupę (geltonoji zona).

Remiantis profilio rodikliais, kaip prioritetinės sveikatos problemos, pasirinkti šie rodikliai:

- Susižalojimai dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.
- Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)
- Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyv.
- Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) skaičius 100 000 gyv.

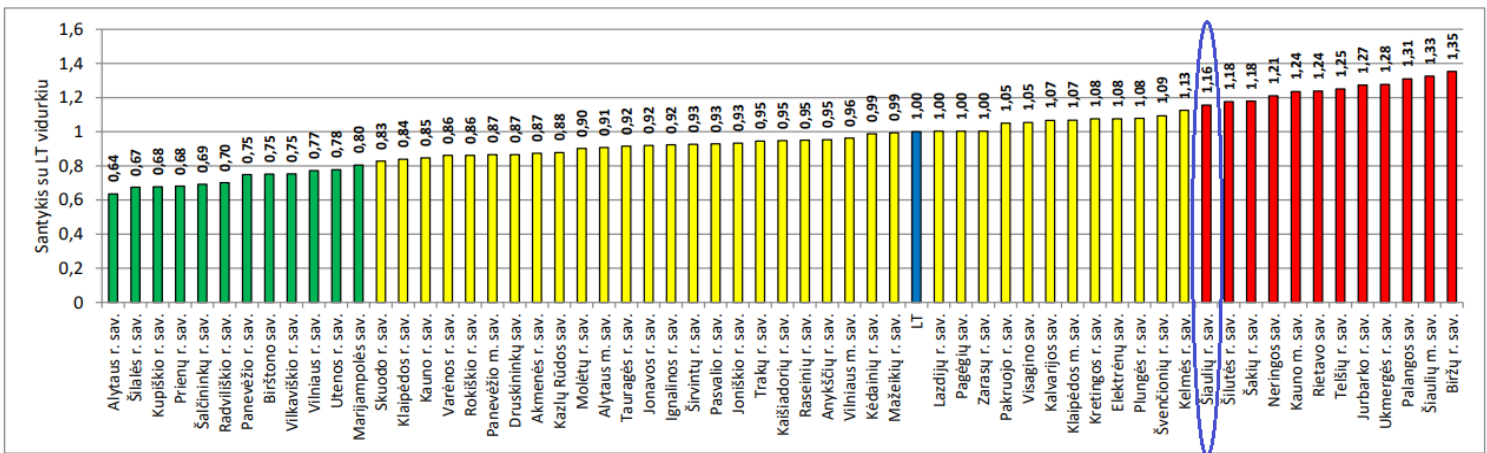
II SKYRIUS. SPECIALIOJI DALIS

2. 1. SUSIŽALOJIMAI DĖL NUKRITIMŲ 65+ METŲ AMŽIAUS GRUPĖJE

Pagyvenę žmonės yra tarp pažeidžiamiausių visuomenės grupių, tad jų sveikatos ir saugos klausimams turi būti skiriamas padidintas dėmesys. Mokslininkų nuomone, prognozuojama, kad iki 2050-ųjų metų gimstamumas Europoje didės nežymiai, vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė ilgės, tad senyvo amžiaus žmonių neišvengiamai daugės. Svarbu užtikrinti pagyvenusių žmonių sveikatą ir sveikesnę senatvę.

Įgyvendinant Lietuvos sveikatos programos tikslo „Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką“ uždavinį „Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą“ būtina analizuoti aukštą susižalojimų dėl nukritimų 65+ m. amžiaus grupėje rodiklį.

Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv. – tai per metus stacionarinėse sveikatos priežiūros įstaigose užregistruotų susižalojimų dėl nukritimų (TLK- 10-AM W00-W19) atvejų skaičius tarp 65 metų ir vyresnio amžiaus gyventojų, tenkantis 10 000 gyventojų.

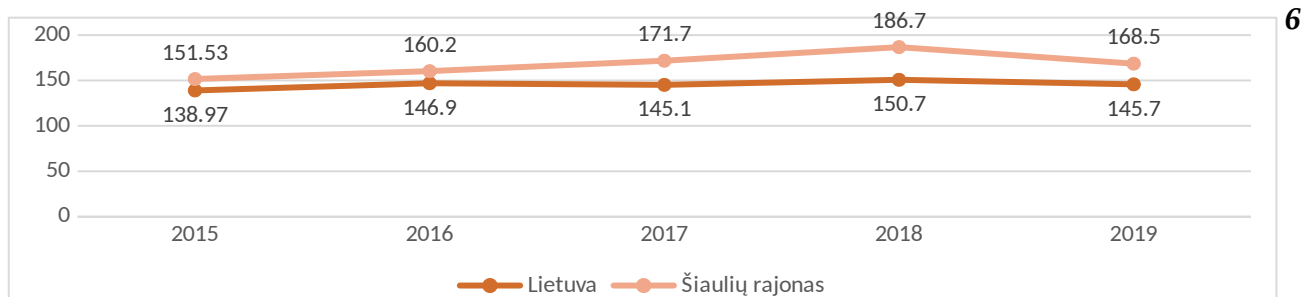

5 pav. Susižalojimai dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 2019 m. (savivaldybių santykis su Lietuvos vidurkiu), šaltinis – „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m.“

2019 m. Lietuvoje iš 10 000 vyresnio amžiaus (65+ m. amžiaus) žmonių 146 gydėsi stacionare dėl susižalojimo nukritus. Šiaulių rajono savivaldybėje šis rodiklis apie 16 proc. didesnis už Lietuvos vidurkį (atitinkamai Lietuvoje – 145,7 atv. 10 000 gyventojų 65+ m.; Šiaulių rajone – 168,5 atv. 10000 gyventojų 65+ m.). Šiaulių rajono savivaldybė patenka tarp dvylikos savivaldybių, turinčių prasčiausią rodiklį, Lietuvoje, pagal susižalojimus dėl nukritimo 65+ amžiaus grupėje (žr. 5 pav. ir 6 pav.).

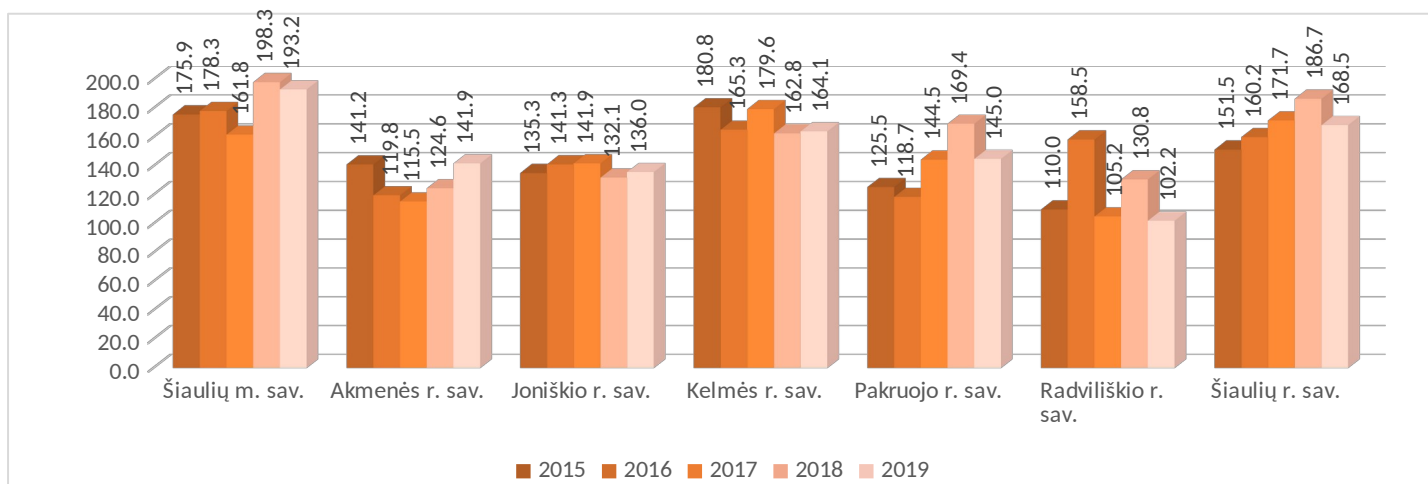
Šiaulių rajono savivaldybėje iš 10 000 vyresnio amžiaus (65+ m. amžiaus) žmonių 140 gydėsi stacionare dėl susižalojimo nukritus. 2019 m. šio rodiklio santykis su Lietuva 1,16, kai 2018 m. – 1,24, o 2017 m. buvo 1,2. Nuo mažiausią rodiklį turinčios Alytaus rajono savivaldybės (92,6 atv. 10 000 gyv. 65+ m. amžiaus), Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis didesnis 82 proc.

2019 m. pastebima, kad susižalojimų dėl nukritimų 65+ amžiaus grupėje Šiaulių rajono savivaldybėje sumažėjo apie 10 proc., lyginant su 2018 m. (186,7 atv. 10 000 gyv. 65+ m.) (6 pav.). O lyginant su 2017 m., taip pat sumažėjo apie 2 proc. (2017 m. – 171,7 atv. 10 000 gyv. 65+ m.). Mažiausias susižalojimų dėl nukritimų 65+ m. amžiaus grupėje Šiaulių rajono savivaldybėje skaičius buvo 2014 m. (138,94 atv. 10 000 gyv. 65+ m.) (žr. 6 pav.).

6 pav. Susižalojimai dėl nukritimo atvejų 65+ m. amžiaus grupėje Šiaulių rajono savivaldybėje ir Lietuvos Respublikoje 2015 – 2019 m. (10 000 gyv.), šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras, Lietuvos Sveikatos rodiklių duomenų bazė

2019 m. Šiaulių apskrityje daugiausiai susižalojimų dėl nukritimo 65+ metų amžiaus grupėje buvo užfiksuota Šiaulių miesto savivaldybėje (193,2 atv. 10 000 gyv.), o mažiausiai – Radviliškio rajono savivaldybėje (102,2 atv. 10 000 gyv.). Už mažiausią Radviliškio savivaldybės rodiklį 2019 m. Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis yra didesnis apie 29 proc.. Nuo 2018 m. Šiaulių rajono rodiklis sumažėjo apie 10 proc., tačiau vis dar išlieka vienu prasčiausiu Lietuvoje. Vertinant 5 metų laikotarpį (2015–2019 m.), Šiaulių rajono rodiklis yra padidėjęs 10 proc.

7 pav. Šiaulių apskrities savivaldybių susižalojimų dėl nukritimo atvejų 65+ m. amžiaus grupėje rodikliai 2015–2019 m., šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras, Lietuvos Sveikatos rodiklių duomenų bazė

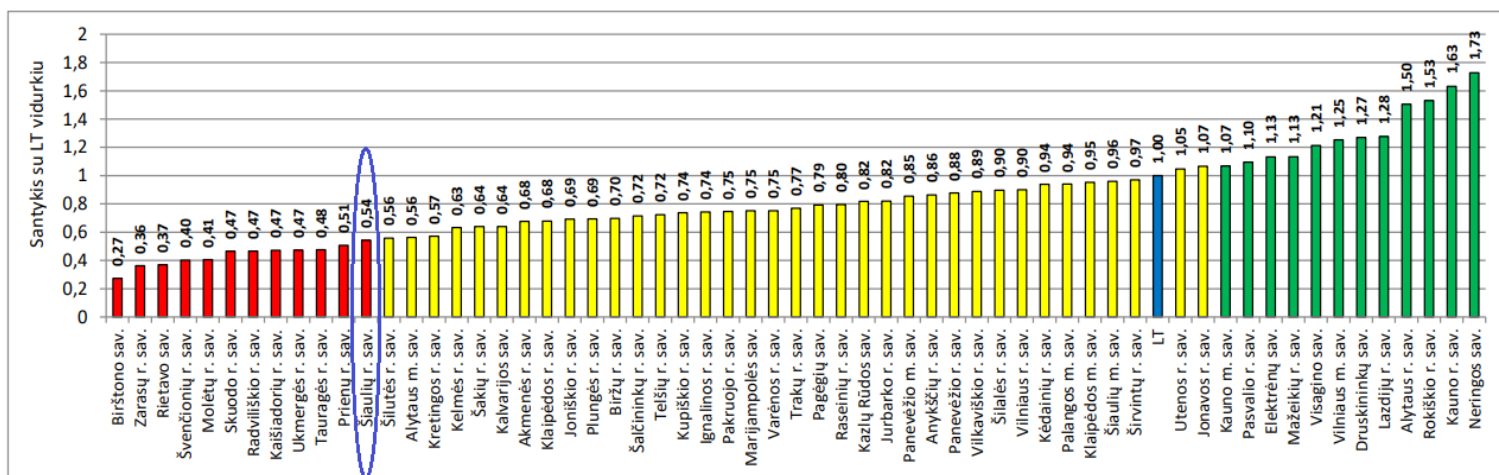
Lyginant visas Šiaulių apskrities savivaldybes su 2018 m. rodikliais, labiausiai padidėjo Akmenės rajono savivaldybės rodiklis – 12 proc., rodikliai nukrito Pakruojo rajono savivaldybėje (14 proc.), Radviliškio rajono savivaldybėje (22 proc.). Lyginant su 2017 m. rodikliais, labiausiai sumažėjo

Kelmės rajono savivaldybės rodiklis (9 proc.), labiausiai padidėjo Šiaulių miesto savivaldybės rodiklis (16 proc.) (žr. 7 pav.).

2. 2. KŪDIKIŲ ŽINDYMAS IKI 6 MĖN. AMŽIAUS

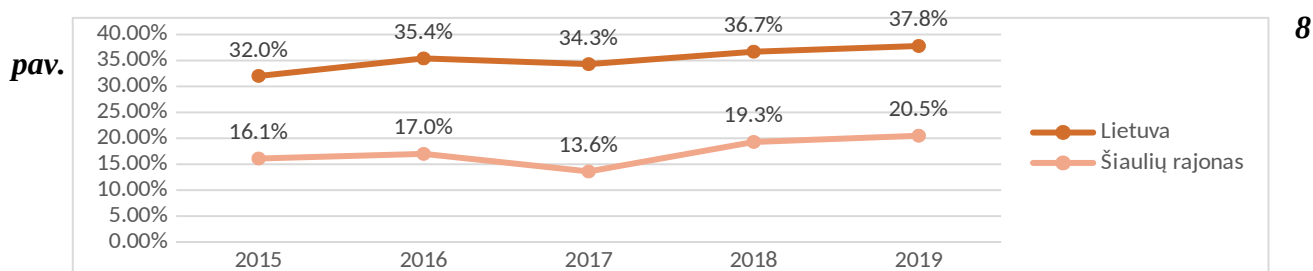
Dėl teigiamo poveikio ir kūdikio (vaiko iki 1 m. amžiaus), ir motinos sveikatai PSO rekomenduoja kūdikius iki 6 mėn. maitinti vien tik motinos pienu. 2018 m. vaikų, per metus sulaukusių vienerių metų, buvo 24 555. Apie trečdalis jų (9 294 kūdikiai) iki 6 mėn. maitinti išimtinai tik motinos pienu.

Šiaulių rajono savivaldybės 2019 m. rodiklis yra beveik 0,54 karto mažesnis už Lietuvos rodiklį (37,8 proc.). Daugiausia kūdikių, iki 6 mėn. maitintų vien tik motinos pienu, 2019 m. užregistruota Neringos savivaldybėje (65,4 proc.). Nuo Neringos savivaldybės Šiaulių rajonas atsilieka 3 kartus (12 pav.). 2019 m. kūdikių išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis procentais padidėjo tiek Šiaulių rajono savivaldybėje, tiek visoje Lietuvoje (žr. 7 pav.).

7 pav. Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) 2019 m. (savivaldybių santykis su Lietuvos vidurkiu), šaltinis – „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m.“

Šiaulių rajonas penktus metus iš eilės patenka į raudoną zoną dėl labai mažo procento kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus. 2016 m. Šiaulių rajone kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus buvo 17 proc., 2017 m. žindyti kūdikių procentas nukrito iki 13,6 proc., 2018 m. duomenimis Šiaulių rajone buvo jau 19,3 proc. kūdikių, išimtinai maitintų tik motinos pienu iki 6 mėn. amžiaus. 2019 m. Šiaulių rajone iki 6 mėn. žindyti kūdikių dalis siekia 20,5 procentus (žr. 8 pav.).

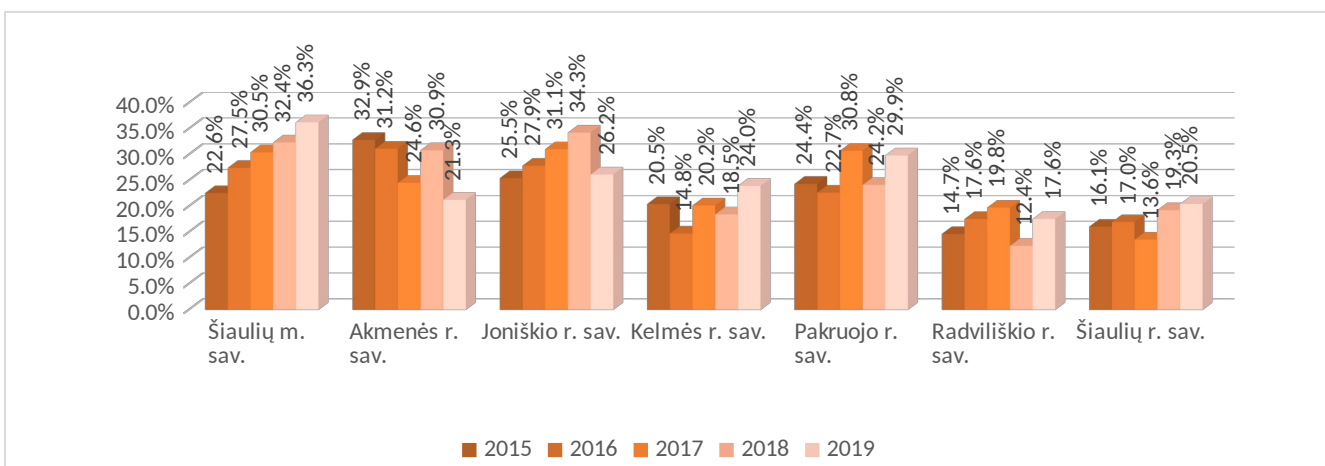

8 pav. Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) Šiaulių rajono savivaldybėje ir

Lietuvos Respublikoje 2015 – 2019 m., šaltinis - „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m.“

2019 m. Šiaulių apskrityje daugiausia kūdikių, žindytų iki 6 mėn. amžiaus, buvo Šiaulių miesto savivaldybėje (36,3 proc.), o mažiausia – Radviliškio rajono savivaldybėje (17,6 proc.). Nuo didžiausio Šiaulių miesto savivaldybės rodiklio 2019 m. Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis atsilieka 43,5 proc. Nuo 2018 m. Šiaulių rajono rodiklis padidėjo 1,2 proc., tačiau vis dar išlieka vienu žemiausiu Lietuvoje. Vertinant 5 metų laikotarpį (2015–2019 m.), Šiaulių rajono rodiklis yra padidėjęs 4,4 proc.

Lyginant visas Šiaulių apskrities savivaldybes su 2018 m. rodikliais, labiausiai pakilo Pakruojo rajono savivaldybės rodiklis – 5,7 proc., rodikliai nukrito Akmenės rajono savivaldybėje (9,6 proc.), Joniškio rajono savivaldybėje (8,1 proc.). Lyginant su 2017 m. rodikliais, labiausiai sumažėjo Joniškio rajono savivaldybės rodiklis (4,9 proc.), labiausiai padidėjo Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis (6,9 proc.) (žr. 9 pav.).

9 pav. Šiaulių apskrities savivaldybių kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) 2015–2019 m., šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras, Lietuvos Sveikatos rodiklių duomenų bazė

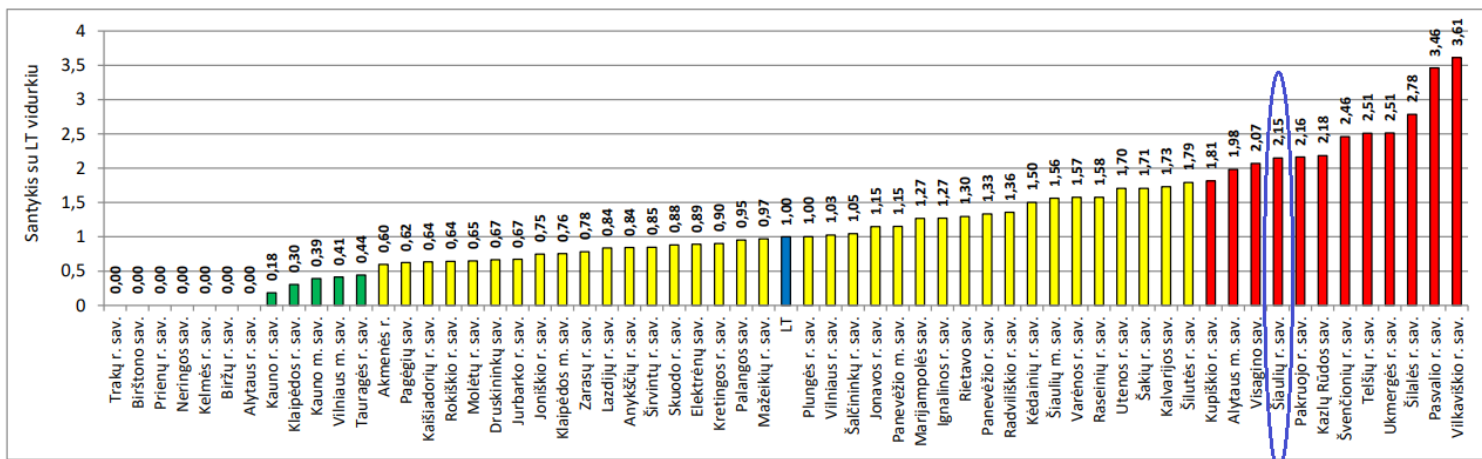
2.3. PAAUGLIŲ (15–17 M.) GIMDYMAI

Paauglių nėštumas – viena aktualiausių paauglių sveikatos problemų visame pasaulyje – ankstyvi, nesaugūs lytiniai santykiai, kurių pasekmė – nėštumas. Nepilnamečių nėščiųjų komplikacijų tikimybę didina socialiniai ir ekonominiai veiksniai: nėščios paauglės dažnai vengia konsultuotis su gydytoju, stengiasi kuo ilgiau nuslėpti nėštumą, nėštumo metu rūko, vartoja alkoholį, narkotikus, serga lytiškai plintančiomis ligomis.

Paauglių gimdymų rodiklis parodo, kiek 15 – 17 m. nepilnamečių moterų pagimdė vaikų. 2019 m. Lietuvoje gimdymų skaičius tarp nepilnamečių (15 – 17 m. amžiaus) moterų buvo 145 (3,9 atv. 1000 gyv.). Septyniose savivaldybėse nebuvo nė vieno paauglių gimdymo. Kitose savivaldybėse šis rodiklis svyravo nuo 0,7 atvejų 1000 gyv. Kauno rajono savivaldybėje ir iki 14,0 atvejų 1000 gyv. Vilkaviškio rajono savivaldybėje. Pastarasis rodiklis buvo 3,6 kartų didesnis nei Lietuvos vidurkis bei 1,7 karto didesnis nei Šiaulių rajono rodiklis.

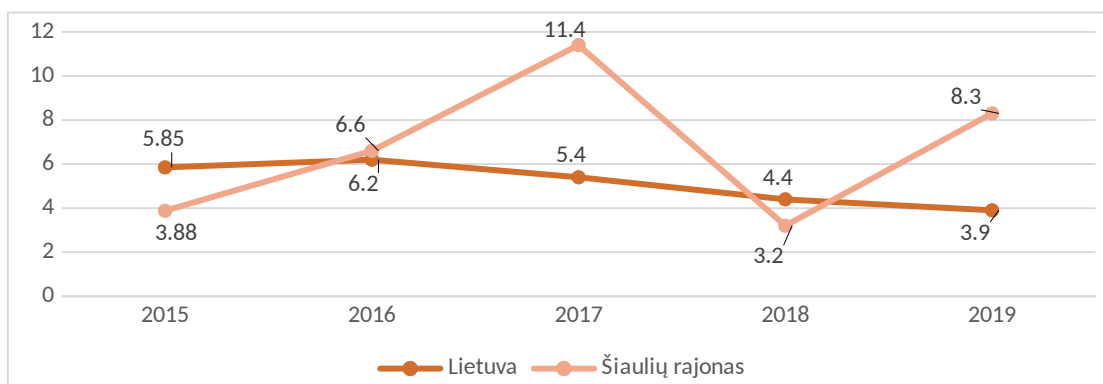

Šiaulių rajonas patenka į raudonąją zoną, tai reiškia, kad paauglių gimdymų skaičius viršija Lietuvos vidurkį (žr. 10 pav.). 2019 m. Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis yra 8,3 atvejų 1000 gyv., šis rodiklis 2,15 karto didesnis už Lietuvos vidurkį (3,9 atv. 1000 gyv.).

10 pav. Paauglių (15-17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyv. (savivaldybių santykis su Lietuvos vidurkiu), šaltinis - „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m.“

Lyginant paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičių 1000 gyventojų Šiaulių rajone ir Lietuvoje 2015 – 2019 m. matoma, kad Šiaulių rajono mažiausias rodiklis buvo 2018 m. (3,2 atv. 1000 gyv.). Nuo 2015 m. buvo stebima paauglių gimdymų skaičiaus didėjimo tendencija (nuo 3,88 atv. 1000 gyv. 2015 m. iki 11,4 atv. 1000 gyv. 2017 m.). 2018 m. buvo žymus sumažėjimas, kai šis rodiklis nuo 11,4 atvejų 1000 gyv. sumažėjo iki 3,2 atvejų 1000 gyv. (žr. 11 pav.).

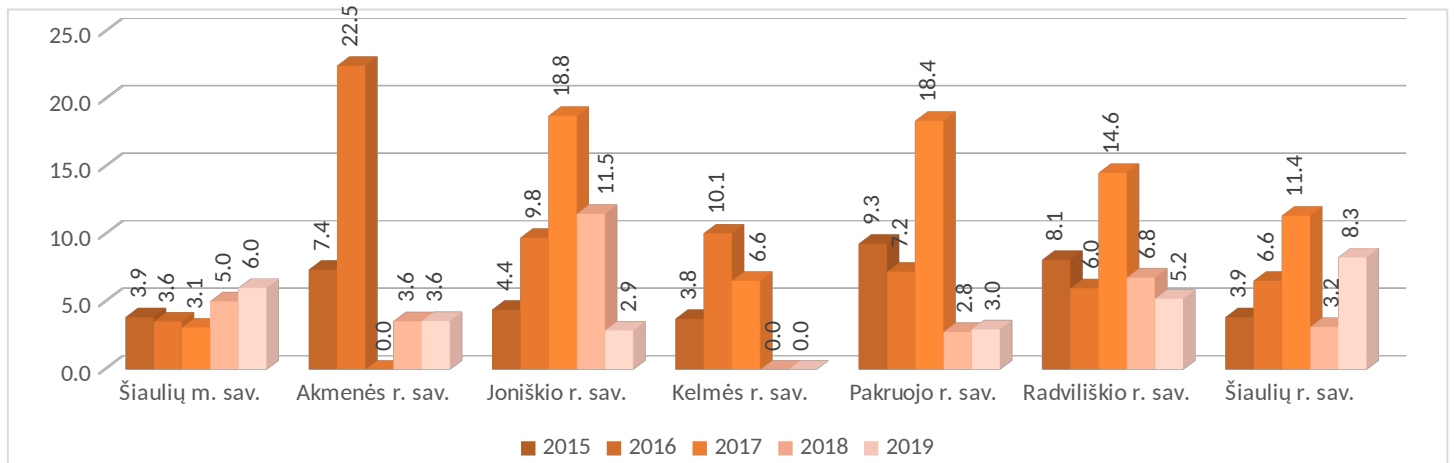
11 pav. Paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyv. Šiaulių rajono savivaldybėje ir Lietuvos Respublikoje 2015 – 2019 m., šaltinis - „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m.“

2019 m. Šiaulių apskrityje daugiausia paauglių (15 – 17 m.) gimdymų buvo Šiaulių rajono savivaldybėje (8,3 atv. 1000 gyv.), o mažiausiai Kelmės rajono savivaldybėje (0,0 atv. 1000 gyv.) (žr. 11 pav.).

Lyginant su 2018 m. (3,2 atv. 1000 gyv.), Šiaulių rajono rodiklis 2019 m. padidėjo apie 2,5 karto ir yra vienas prasčiausių Lietuvoje. Tačiau lyginant su 2017 m. (11,4 atv. 1000 gyv.) Šiaulių

rajono rodiklis sumažėjo 1,4 karto. Vertinant 5 metų laikotarpį (2015–2019 m.), Šiaulių rajono rodiklis padidėjo 2,1 kartą.

Lyginant visas Šiaulių apskrities savivaldybes su 2018 m. rodikliais, labiausiai padidėjo Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis. Labiausiai sumažėjo Joniškio rajono savivaldybės rodiklis – 4 kartus (nuo 11,5 atv. 1000 gyv. 2018 m. iki 2,9 atv. 1000 gyv. 2019 m.). Akmenės ir Kelmės rajonų rodikliai 2019 m. išliko tokie pat kaip ir 2018 m. Lyginant su 2017 m. rodikliais, labiausiai sumažėjo Joniškio ir Pakruojo rajonų savivaldybių rodikliais – 6 kartais, labiausiai padidėjo Šiaulių miesto savivaldybės rodiklis – 2 kartais (žr. 12 pav.).

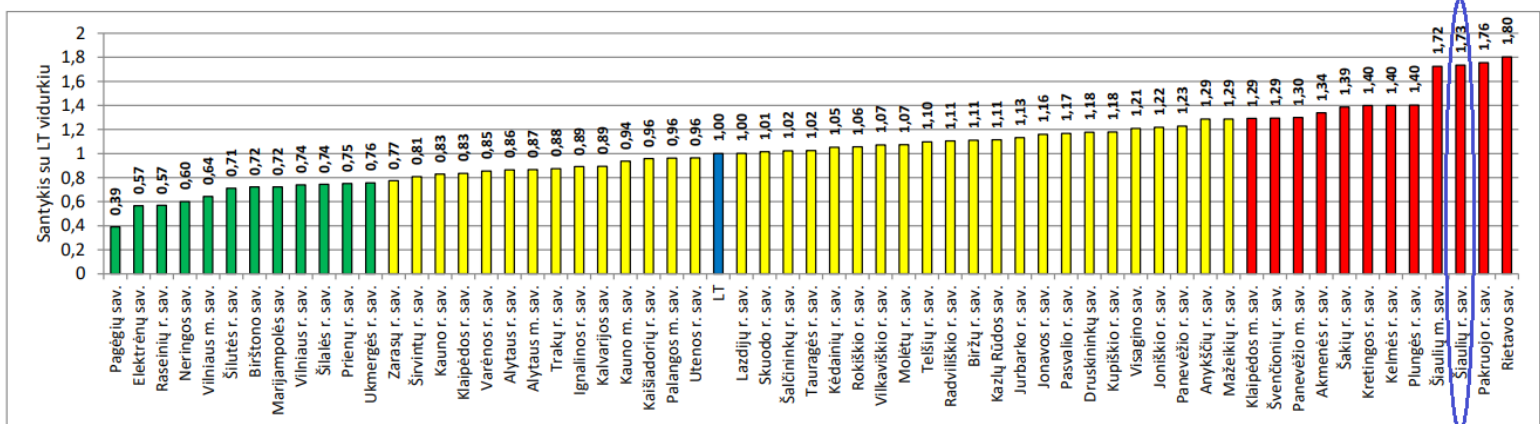

12 pav. Šiaulių apskrities savivaldybių paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyv. 2015–2019 m., šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras, Lietuvos Sveikatos rodiklių duomenų bazė

2. 4. TRANSPORTO ĮVYKIUOSE PATIRTOS TRAUMOS

Nors Lietuvoje ir skiriamas nemažas dėmesys avaringumui keliuose mažinti, 2019 m. stacionare užregistruoti 1 864 ligoniai, patyrę traumą kelyje, tai yra 213 traumų daugiau nei 2018 m. Taip pat pastebima, kad žuvusiųjų dėl traumų keliuose 2019 m. buvo 8,7 kartų mažiau – 214 asmenų, palyginti su tuo pačiu metu patyrusiųjų traumas statistika.

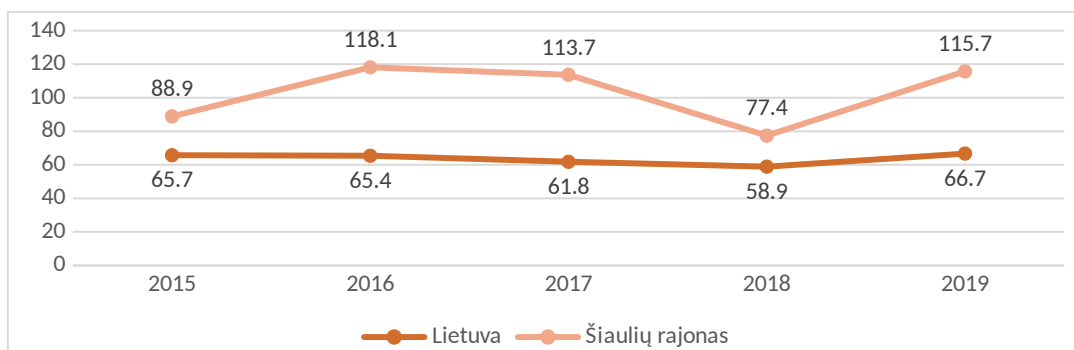
Daugiausiai transporto įvykiuose patirtų traumų (V00–V99) 2019 m. užregistruota didžiųjų šalies savivaldybių gyventojams (Vilniaus m. sav. – 239, Kauno m. sav. – 180, Klaipėdos m. sav. – 128). Tai lėmė didesni ir intensyvesni transporto priemonių srautai didžiuosiuose šalies miestuose.

13 pav. Transporto įvykiuose patirtos traumos (V00-V99) 100 000 gyv. (savivaldybių santykis su Lietuvos vidurkiu), šaltinis - „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m.“

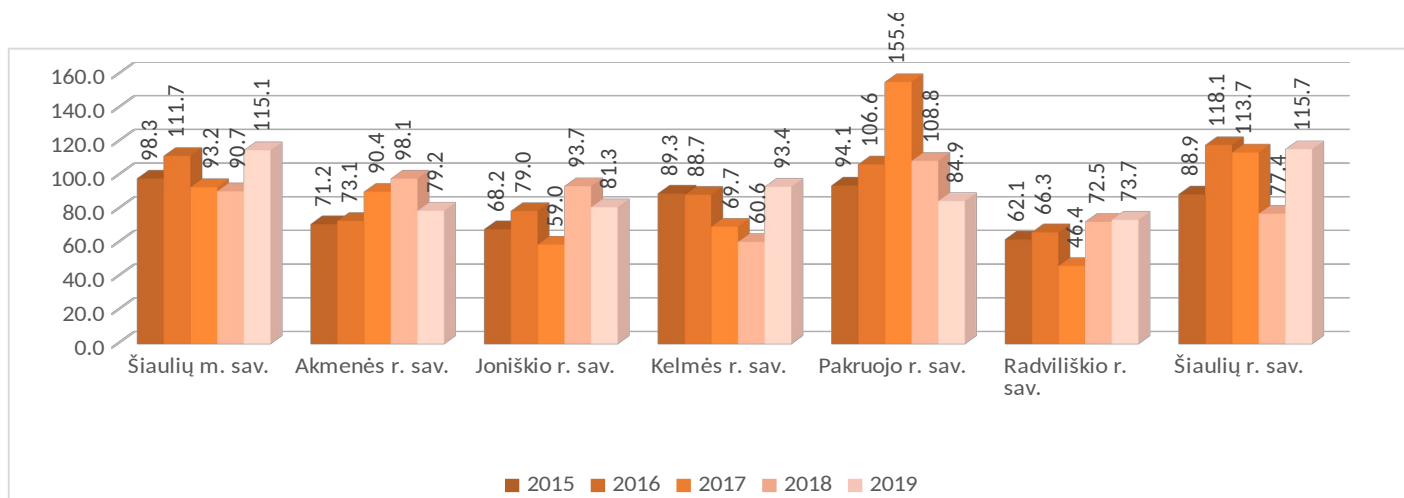
Šiaulių rajonas patenka į raudonąją zoną, tai reiškia, kad traumų dėl transporto įvykių skaičius viršija Lietuvos vidurkį (žr. 13 pav.). 2019 m. Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis yra 115,7 atvejų 100 000 gyv., šis rodiklis 1,73 karto didesnis už Lietuvos vidurkį (66,7 atv. 100 000 gyv.). Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis yra 4,4 kartus didesnis už Pagėgių savivaldybės rodiklį (26,1 atv. 100 000 gyv.), kuris yra mažiausias Lietuvoje, bei 0,96 karto mažesnis už Rietavo savivaldybės rodiklį (120,3 atv. 100 000 gyv.), kuris yra didžiausias Lietuvoje.

14 pav. Transporto įvykiuose patirtos traumos (V00-V99) 100 000 gyv. Šiaulių rajono savivaldybėje ir Lietuvos Respublikoje 2015 – 2019 m., šaltinis - „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2019 m.“

2019 m. pastebima, kad traumų, patirtų transporto įvykiuose, Šiaulių rajono savivaldybėje padaugėjo apie 33 proc. lyginant su 2018 m. (77,4 atv. 100 000 gyv.). Lyginant su 2017 m. transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius padaugėjo apie 2 proc. (2017 m. – 113,7 atv. 100 000 gyv.). Mažiausias traumų, patirtų transporto įvykiuose, skaičius Šiaulių rajono savivaldybėje buvo 2018 m. (77,4 atv. 100 000 gyv.) (žr. 14 pav.).

2019 m. Šiaulių apskrityje daugiausiai transporto įvykiuose patirtų traumų buvo Šiaulių rajono savivaldybėje (115,7 atv. 100 000 gyv.), o mažiausiai – Radviliškio rajono savivaldybėje (73,7 atv. 100 000 gyv.) (žr. 15 pav.).

15 pav. Šiaulių apskrities savivaldybių traumų, patirtų transporto įvykiuose (V00-V99), skaičius 100 000 gyv. 2015 – 2019 m., šaltinis – Higienos instituto Sveikatos informacijos centras, Lietuvos Sveikatos rodiklių duomenų bazė

Už mažiausią Radviliškio rajono savivaldybės rodiklį 2019 m. Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis yra didesnis 1,6 kartą. Nuo 2018 m. Šiaulių rajono rodiklis padidėjo 1,5 karto ir patenka tarp prasčiausių rodiklių turinčių Lietuvos savivaldybių. Vertinant 5 metų laikotarpį (2015–2019 m.), Šiaulių rajono rodiklis yra padidėjęs 1,3 karto.

Lyginant visas Šiaulių apskrities savivaldybes su 2018 m. rodikliais, labiausiai padidėjo Kelmės ir Šiaulių rajonų savivaldybių rodikliai – 1,5 karto., rodikliai sumažėjo Pakruojo rajono savivaldybėje – 1,3 karto bei 1,2 karto Akmenės rajono savivaldybėje. Lyginant su 2017 m. rodikliais, labiausiai sumažėjo Pakruojo rajono savivaldybės rodiklis – 1,8 karto (nuo 155,6 atv. 100 000 gyv. 2017 m. iki 84,9 atv. 100 000 gyv. 2019 m.), labiausiai padidėjo Radviliškio rajono savivaldybės rodiklis – 1,6 karto (nuo 46,4 atv. 100 000 gyv. 2017 m. iki 73,7 atv. 100 000 gyv. 2019 m.)

APIBENDRINIMAS

- 2019 m. iš 51 unifikuoto rodiklio 9 Šiaulių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodikliai pateko tarp prasčiausių Lietuvos savivaldybių kontekste, 9 – tarp geriausių ir visi kiti tarp Lietuvos vidurkį atitinkančių rodiklių.
- Lyginant su Lietuvos vidurkiu, 2019 m. Šiaulių rajono gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė yra 0,8 metų ilgesnė už Lietuvos vidurkį (Lietuvos – 76,5 m., Šiaulių rajonas – 77,3 m.). Lyginant su kitomis savivaldybėmis, Šiaulių rajono gyventojų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė nuo ilgiausios gyvenimo trukmės (Kauno rajono savivaldybė) skyrėsi 1,8 metais, o nuo trumpiausios (Švenčionių rajono savivaldybė) 7 metais.
- Šiaulių rajono savivaldybė patenka į penktą vietą Lietuvoje, pagal susižalojimus dėl nukritimo 65+ amžiaus grupėje. Šiaulių rajono savivaldybėje šis rodiklis apie 16 proc. didesnis už Lietuvos vidurkį (atitinkamai Lietuvoje – 145,7 atv. 10 000 gyventojų 65+ m.; Šiaulių rajone – 168,5 atv. 10000 gyventojų 65+ m.). Lyginant su 2018 m. (186,7 atv. 10 000 gyventojų 65+ m.) šis rodiklis Šiaulių rajono savivaldybėje sumažėjo apie 10 proc.
- Šiaulių rajonas penktus metus iš eilės patenka į raudoną zoną dėl mažo procento kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus. 2015 m. Šiaulių rajone kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus buvo 16,09 proc., 2016 m. – 17 proc., 2017 m. – 13,6 proc., 2018 m. – 19,3 proc., o 2019 m. duomenimis - 20,5 proc. 2019 m. kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis procentais padidėjo tiek Šiaulių rajono savivaldybėje, tiek visoje Lietuvoje.
- Šiaulių rajono paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius patenka į raudonąją zoną ir viršija Lietuvos vidurkį. 2019 m. Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis siekia 8,3 atvejų 1000 gyventojų. Šis rodiklis 2,15 karto didesnis už Lietuvos vidurkį (3,9 atv. 1000 gyv.) bei 2,6 karto didesnis už 2018 m. vidurkį (3,2 atv. 1000 gyv.). Lyginant su 2018 m. (3,2 atv. 1000 gyv.), Šiaulių rajono rodiklis 2019 m. padidėjo apie 2,5 karto, tačiau lyginant su 2017 m. (11,4 atv. 1000 gyv.) Šiaulių rajono rodiklis sumažėjo 1,4 karto. Vertinant 5 metų laikotarpį (2015–2019 m.), Šiaulių rajono rodiklis padidėjo 2,1 kartą.
- Šiaulių rajonas patenka į raudonąją zoną dėl didelio traumų dėl transporto įvykių skaičiaus, kuris viršija Lietuvos vidurkį. 2019 m. Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis yra 115,7 atvejų 100 000 gyv., šis rodiklis 1,73 karto didesnis už Lietuvos vidurkį (66,7 atv. 100 000 gyv.). Lyginant su 2018 m., Šiaulių rajono savivaldybėje transporto įvykiuose patirtų traumų padaugėjo apie 33 proc. (77,4 atv. 100 000 gyv.). Lyginant su 2017 m. transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius padaugėjo apie 2 proc. (2017 m. – 113,7 atv. 100 000 gyv.).
-

REKOMENDACIJOS

1. ***Siekiant sumažinti susižalojimus dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje rekomenduojama:***
  - gerinti ir užtikrinti nuolatinę viešųjų erdvių, pėsčiųjų takų priežiūrą šaltuoju laikotarpiu (valyti, barstyti šaligatvius, laiptus ir kitus paviršius bei kitas viešąsias erdves);
  - užtikrinti gatvių apšvietimą tamsiu paros metu;
  - prie laiptų įrengti turėklus;
  - organizuoti ir vykdyti mokymus, skleisti informaciją pagyvenusiems asmenims bei jų artimiesiems apie gyvenamosios aplinkos pritaikymą griuvimų prevencijai;
  - vykdyti įvairias fizinio aktyvumo priemones, galinčias sumažinti vyresnių žmonių kritimų ir su jais susijusių traumų skaičių;
  - skatinti vyresnio amžiaus gyventojus įsitraukti į fizinio aktyvumo veiklas, siekiant pagerinti jų koordinaciją ir pusiausvyrą;
  - didinti gyventojų informuotumą apie sveiką gyvenimą: visavertę mitybą, pakankamą fizinį aktyvumą ir neigiamą žalingų įpročių poveikį sveikatai;
  - sudaryti galimybes apmokyti asmenis (bendruomenės slaugytojus, socialinius darbuotojus) teikti konsultacijas dėl nukritimų prevencijos asmenims, vyresniems negu 65 m. ir jų artimiesiems.
  - skatinti pirminiame asmens sveikatos priežiūros lygmenyje dirbančius sveikatos priežiūros specialistus (šeimoms gydytojus, bendruomenės slaugytojus, šių įstaigų vadovus) identifikuoti 65 m. ir vyresnio amžiaus asmenis, kurių fizinis aktyvumas yra nepakankamas ir/arba turinčių kitų lėtinių neinfekcinių ligų rizikos veiksnių, nukreipti juos dalyvauti fizinio aktyvumo užsiėmimuose, taikant motyvavimo priemones (materialines ir/ar nematerialines);
  - skatinti gyventojus dalyvauti kitose vykdomose prevencinėse programose ir reguliariai tikrintis sveikatą.
2. ***Siekiant sumažinti kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalį:***
  - vykdyti švietėjišką veiklą apie kūdikių žindymo naudą vaikui ir motinai, skatinant motinas žindyti kūdikius nepertraukiamai bent iki 6 mėn. amžiaus;
  - organizuoti būsimų tėvelių mokymus;
  - vykdyti nėščiųjų kursus, paskaitas nėščiosioms.
3. ***Siekiant sumažinti paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičių:***
  - ieškoti patrauklių informacijos lytiškumo ugdymo ir lytinio švietimo temomis pateikimo formų,
  - į programų įgyvendinimą įtraukti visą ugdymo įstaigų bendruomenę (ugdytinius, ugdytojus bei tėvus/globėjus), autoritetingas asmenybes.
  - skatinti aktyvesnę, glaudesnę, abipusiu pasitikėjimu paremtą tėvų ir paauglių bendravimą;
  - teikti konsultacijas tėvams apie tai, kaip reiktų bendrauti su paaugliu lytiškumo ugdymo ir lytinio švietimo klausimais;
  - didinti sveikatos raštingumą ŽIV ir lytiškai plintančių ligų klausimais bendruomenėse, o ypač tarp paauglių ir jų tėvų/globėjų;
  - didinti seminarų, organizuojamų ir vykdomų mokyklose, lytiškumo ugdymo ir lytinio švietimo temomis ir paskaitų apie lytiškai plintančių ligas, jų priežastis, prevenciją, AIDS / ŽIV ir paauglių nėštumą bei kontracepciją kiekius;
  - kelti visuomenės sveikatos specialistų, pedagogų ir kitų mokyklos specialistų kvalifikaciją lytiškumo ugdymo ir lytinio švietimo klausimais;
  - teikti konsultacijas jaunimui jiems aktualiomis lytiškumo ugdymo ir lytinio švietimo temomis.
4. ***Siekiant sumažinti avaringumą ir traumų bei mirtingumo kelių eismo įvykiuose skaičių:***

- didinti gyventojų informavimą saugaus eismo klausimais;
  - ugdymo įstaigose mokyti vaikus saugaus eismo ir kultūros kelyje;
  - griežčiau kontroliuoti gyventojus, pažeidžiančius kelių eismo taisykles;
  - stiprinti saugumo priemones;
  - gyventojams organizuoti saugaus eismo renginius, akcijas, mokymus, socialines reklamas;
  - užsiimti informacine sklaida;
  - organizuoti teorinius ir praktinius pirmosios pagalbos mokymus, užsiėmimus gyventojams;
  - gerinti gatvių, kelių infrastruktūrą avaringose vietose įrengiant saugumo priemones, pakankamą apšvietimą ir kita.
-